

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

“ ___ ” _____ 20__ р.

ВИПУСКНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавра

зі спеціальності «Фінанси і кредит»

за темою:

«Управління депозитним портфелем комерційного банку_»

Виконавець

студент__ ФЕФ факультету

Дмитренко Владислав Олександрович _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

Ст. Викладач

(науковий ступінь, вчене звання)

Захаренко О.О. _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2018

Анотація

Випускної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавра

Дмитренко Владислав Олександрович

Управління депозитним портфелем комерційного банку

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2018 рік

Випускна робота складається з трьох розділів.

У роботі розглядають процеси формування депозитного портфелю комерційних банків України, і депозитний портфель АТ «Райффайзен банк Аваль», а також система економічних і організаційних відносин, що складаються в процесі формування банком депозитного портфеля на прикладі АТ «Райффайзен банк Аваль».

Ключові слова: депозитна політика; сутність депозитного портфеля; регулювання депозитної діяльності.

SUMMARY

Graduation work for obtaining an education bachelor's degree

Dmytrenko Vladislav Alexandrovich

Correction of a deposit portfolio of a commercial bank

Odessa National University of Economics

The final work consists of three sections.

The paper deals with the processes of Ukraine, and a deposit portfolio of JSC «Raiffeisen Bank Aval», as well as a system of economic and organizational relations, which are formed in the process of forming a deposit portfolio bank on example of JSC «Raiffeisen Bank Aval».

Key words: deposit policy; the essence of the deposit portfolio; regulation of deposit activity.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні засади депозитного портфелю комерційного банку	7
1.1. Теоретичні засади депозитної діяльності комерційного банку	7
1.2. Формування депозитної політики комерційного банку	22
1.3. Нормативно-законодавче регулювання депозитної діяльності комерційних банків	26
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДЕПОЗИТНОГО ПОРТФЕЛЯ АТ «Райффайзен Банк Аваль»	36
2.1. Особливості управління депозитним портфелем комерційного банку в Україні	36
2.2. Аналіз депозитного портфеля АТ «Райффайзен Банк Аваль».....	43
РОЗДІЛ 3. Проблеми та шляхи удосконалення депозитного портфеля в АТ «Райффайзен Банк Аваль»	48
3.1. Шляхи підвищення ефективності управління депозитним портфелем АТ «Райффайзен Банк Аваль»	48
ВИСНОВКИ	56

Список використаних джерел.....	60
Додатки.....	64

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Початок світової фінансової кризи поставило банківську систему України у дуже складні умови. Обмежений доступ до зовнішніх джерел та девальвація гривні, погіршення фінансового стану позичальників, незбалансованість державних фінансів і політична нестабільність вкрай негативно позначилися на фінансовій стійкості банків: проблему ліквідності, що виникла на початку кризи, змінила проблема якості активів та достатності капіталу. На сьогодні в Україні особливого значення набуває підвищення ефективності функціонування ринкової інфраструктури, що вимагає кардинальних якісних перетворень у банківській сфері, а відповідно, реалізації адекватної політики комерційними банками. Перехід від адміністративно-командних методів управління банківською системою до економічних посилює роль конкуренції та зумовлює необхідність врахування потреб клієнтів грошово-кредитного ринку, розробки і реалізації ефективної депозитної і кредитної політики. Досвід країн з розвинутою ринковою системою підтверджує, що головною функцією комерційних банків є сприяння мобілізації заощаджень суб'єктів господарювання, спрямування їх у напрямку найефективнішого використання, опосередковано збільшуючи загальну масу інвестицій та потенціал економічного зростання. Необхідними умовами для створення ефективної банківської системи в Україні є можливість та практичне здійснення переливу фінансових коштів між суб'єктами господарювання, надання споживачам свободи вибору між різними об'єктами розміщення тимчасово вільних грошових коштів, а також надання рівних прав усім, хто пред'являє попит на кредитні ресурси. Розвиток банківської системи спричинив загострення конкуренції між комерційними банками за ресурси та ефективні напрямки їх розміщення. Це призвело до поступового зниження прибутковості банківської діяльності.

Зараз для успішного функціонування та розширення діяльності банківської установи недостатньо залучати кошти за нижчою ціною, а розміщувати за вищою, для цього необхідно створювати ефективну систему менеджменту банку. Для підтримки своєї конкурентоспроможності банки вимушені пропонувати своїм клієнтам все нові послуги, застосовувати різноманітні фінансові інструменти та розширювати свою діяльність.

Вагомі розробки у вивченні депозитів у складі ресурсів сучасних банків провели такі зарубіжні економісти, як Р. Еллер, Г. Айленбергер, П. Роуз, що аналізували проблеми формування депозитних вкладів у структурі ресурсної бази комерційного банку з двох позицій: управління банківським капіталом і управління зобов'язаннями банку.

Проблемам формування ефективної депозитної політики комерційних банків присвячені дослідження вітчизняних економістів, зокрема Н. Парасія-Вергуленко, Д. Олійник, В. Антонюка, О. Васюренко, О. Дмитрієва та ін.

Проте істотне підвищення ролі депозитної політики у забезпеченні стійкості і надійності як окремо взятого банку, так і економіки країни зумовлює необхідність подальших комплексних досліджень з даної проблематики, особливо організації депозитних портфелів комерційних банків.

Методи дослідження. Дослідження базується на використанні методів індукції та дедукції, аналізу та синтезу, що були застосовані при уточненні понятійного апарату, визначенні сутності депозитної портфелю комерційного банку, дослідженні принципів та особливостей його реалізації в умовах зростаючої конкуренції на грошово-кредитному ринку України. Метод аналітичного групування, коефіцієнтний, факторний, інтегральний та порівняльний аналіз були використані при дослідженні та здійсненні моніторингу депозитного ринку. Методи експерименту, експертних оцінок застосовувались при дослідженні ефективності депозитного портфелю у системі банківського менеджменту, ліквідності та прибутковості діяльності

АТ «Райффайзен Банк Аваль».

Метою роботи є дослідження депозитного портфеля комерційного банку та розроблення рекомендацій вдосконалення управління депозитним портфелем комерційного банку.

Для досягнення мети поставлено та вирішено наступні **завдання**:

- розглянути засади депозитної діяльності комерційного банку;
- проаналізувати економічну сутність депозитного портфеля комерційного банку;
- проаналізувати депозитну політику комерційного банку;
- дослідити стан депозитного портфеля в українській банківській системі;
- проаналізувати депозитний портфель АТ «Райффайзен Банк Аваль»;
- вивчити нормативно-законодавче регулювання депозитної діяльності комерційних банків;
- розробити математичну модель прогнозування;
- означити проблем організації депозитного портфеля комерційного банку та розробити пропозиції щодо вдосконалення управління депозитним портфелем комерційного банку.

Об'єктом дослідження є процеси формування депозитного портфелю комерційних банків України, і депозитний портфель АТ «Райффайзен Банк Аваль».

Предметом дослідження є система економічних і організаційних відносин, що складаються в процесі формування банком депозитного портфеля на прикладі АТ «Райффайзен Банк Аваль».

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти з питань функціонування банківських інститутів в Україні, статистичні матеріали Державного комітету статистики України, Національного банку України, фінансова звітність АТ «Райффайзен Банк Аваль»: баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів,

звіт про зміни у капіталі.

Структура та обсяг дипломної роботи. Дипломна робота викладена на 62 сторінках друкованого тексту, ілюструється 2 таблицями та складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел із 41 найменування і 1 додатку.

ВИСНОВКИ

В умовах фінансової кризи пріоритетним завданням для банківської установи є забезпечення її ліквідності та фінансової стійкості. Постійна наявність у розпорядженні банків ресурсів є необхідною умовою їх ефективної діяльності, що на сучасному етапі розвитку соціально-економічних відносин зумовлює актуальність теми дослідження. В роботі проведено аналіз теоретичних та практичних підходів пов'язаних з управлінням депозитним портфелем комерційного банку та відповідно до поставлених завдань було вирішено такі питання:

1. Під депозитним портфелем слід розуміти сукупність коштів на депозитних рахунках клієнтів, залучених банком на договірній основі. Формування депозитного портфеля слід розглядати як безперервний циклічний процес, що складається з основних етапів: - аналіз (дослідження «поведінки» грошових коштів на рахунках клієнтів); - планування (орієнтація на залучення певних груп клієнтів, і види депозитів); - робота по залученню клієнтів (впровадження нових продуктів, гнучка тарифна політика і індивідуальна робота з клієнтами); - контроль.

2. Депозитом є економічні відносини щодо передачі коштів клієнта в тимчасове користування банку. Банківські депозити можна класифікувати за категоріями вкладників: суб'єкти господарської діяльності, фізичних осіб та банків; за способом оформлення: іменні та на пред'явника; за строком використання: депозити до запитання, на визначений строк та ощадні. Також можна класифікувати за економічним значенням на активні та пасивні депозити.

3. На сьогодні міжнародна фінансова криза торкнулася й України. Часта зміна курсу долара, чутки про близькість до банкрутства окремих великих банків схвилювали багатьох українців: чимало наших співгромадян має гривневі та валютні заощадження. Основною проблемою є те, що вкладники, втративши довіру до банківських установ, почали забирати гроші з депозитних рахунків. Банківська система України знаходиться на етапі якісного зростання, що

визначається загостренням конкуренції і посиленням вимог до діяльності банківських інститутів, що визначає необхідність розробки ефективної депозитної політики з метою залучення потенційних клієнтів.

Відкриття депозитних вкладів на сьогодні є першим етапом співпраці банку і клієнта; встановлення взаємовідносин через відкриття депозитного рахунку дозволяє зацікавити клієнта в отриманні подальших послуг комерційного банку і сформувати механізм різнопланової співпраці “клієнтбанк”, який характеризується високим ступенем довіри, мінімізацією ризику та зацікавленістю сторін в ефективній діяльності кожного із суб’єктів. Низький рівень власного капіталу українських комерційних банків посилює значення залучених через депозитні рахунки коштів при формуванні ресурсної бази банківських інститутів, та визначає необхідність реалізації ефективної депозитної політики в системі банківського менеджменту. Депозитна політика повинна бути взаємопов’язаною із кредитною політикою і забезпечувати реалізацію останньої. Саме такий підхід на сьогодні може забезпечувати ліквідність, фінансову стійкість і одночасно прибутковість комерційного банку. Зростання конкуренції на депозитному ринку за умови одночасного зниження відсоткової ставки визначає необхідність для банківських інститутів запровадження якісно нових депозитних інструментів, використання яких забезпечує клієнтам банку можливість їх реалізації як фінансових активів при здійсненні кредитних операцій. У подальшому це стане передумовою для використання депозитних інструментів на фондовому ринку.

4. Питома вага та абсолютна сума депозитів фізичних та юридичних осіб збільшилася. Це відбулося за рахунок банкрутства та інших фінансових критичних ситуацій більш нових банків, що мали деякі проблеми із оптимальною структурою ресурсів тощо. Зважаючи на деяке покращення, банк має змогу конкурувати із двома найбільшими банками України (АТ «Приватбанк» та «Ощадбанк», які займають 32% та 10 % ринку депозитів фізичних осіб відповідно).

5. В цілому по Україні на фоні військово-політичного конфлікту на Донбасі

постійна дилема вкладника «гривня чи долар?» поступово заміщується новою: «депозит чи кеш?». Адже навіть валютний депозит у системному банку не завжди і не всюди можна повернути вчасно та в повному обсязі. Викликає занепокоєння введення тимчасових адміністрацій у банках, які разом концентрували майже 5% сумарного обсягу депозитів системи. Крім цього, на ринку продовжують функціонувати банки, які не здатні без наднизьких щоденних лімітів віддати борги своїм клієнтам. Тим часом платоспроможні банки розплачуються за колег банкрутів. Зростання обсягу роздрібного депозитного портфеля в національній валюті понад 100 млн. грн спостерігалось лише у чотирьох банків із рейтингу Forbes.

6. Сучасні підходи до управління депозитним портфелем комерційного банку потребує постійного вдосконалення. Серед основних напрямів підвищення ефективності можна назвати:

1. Удосконалення нормативно-правового регулювання захисту коштів фізичних та юридичних осіб, що знаходяться на депозитному рахунку.

2. Вирішення проблеми асиметричності інформації через створення інформаційної системи доступності та правдивості інформації щодо ліквідності, платоспроможності, прибутковості і рентабельності банків.

3. Спрощення режиму функціонування депозитних рахунків, а саме: порядку зарахування коштів на вклади, видачі готівки та перерахування з депозитних рахунків, застосування строкових вкладів із додатковими внесками.

4. Створення вигідних умов для активізації застосування банками цінових та нецінових методів маркетингової політики, що надає можливість запропонувати індивідуальним вкладникам більший комплекс високоякісних послуг, покращити якість обслуговування, підвищити зацікавлення фізичних і юридичних осіб у розміщенні своїх коштів на депозитних рахунках банку.

5. Покращення якості обслуговування клієнтів за рахунок використання нових інформаційних технологій у банківській сфері, а також підвищення кваліфікації працівників банку.

Однією із проблем, з якою комерційний банк зіштовхуються в цей час, є

формування ресурсної бази. З метою розширення ресурсного потенціалу АТ «Райффайзен Банк Аваль» необхідно активізувати свою депозитну політику. У зв'язку із цим одним із пріоритетних напрямків роботи банку повинне стати: - поступове нарощування депозитного портфеля шляхом проведення грамотної депозитної політики, спрямованої, зокрема, на розширення переліку внесків, доступних клієнтам, введення нових видів послуг для їхньої зручності; - впровадження в систему управління депозитною базою банку бенчмаркінгу дасть можливість визначити переваги та недоліки здійснення депозитної діяльності порівняно з банком-лідером або конкурентами, провести ретельний аналіз параметрів депозитної політики банку, вчасно реагувати на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища. Застосування запропонованих рекомендацій щодо удосконалення управління депозитним портфелем банку, дозволить банкам прогнозувати та планувати надходження і використання фінансових ресурсів, розробляти обґрунтований фінансовий план, підвищувати ефективність діяльності банку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України “Про банки і банківську діяльність” : за станом на 7 грудня 2000 р. № 2121-III [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Закон України “Про Національний банк України” : за станом на 20 травня 1999 р. № 679-XVI [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Закон України “Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб” : за станом на 20 травня 2001 р. № 2740-III [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Інструкція “Про порядок регулювання діяльності банків в Україні” : Постанова Правління НБУ № 368 від 28.08.2001 р. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
5. Положення про порядок формування обов'язкових резервів для банків України: Затверджено постановою Правління НБУ № 91 від 16.03.2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua>.
6. Положення “Про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами”, затверджене Постановою Правління Національного банку України № 516 від 03.12.2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua>.
7. Постанова Правління Національного банку України № 49 від 05.02.2009 року. “Про окремі питання діяльності банків” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
8. Постанова Правління НБУ № 319 від 11.10.2008 року. “Про додаткові заходи щодо діяльності банків” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
9. Азаренкова Г. М. Фінансові ресурси та фінансові потоки (теоретичний аналіз): монограф. / Г. М. Азаренкова; Нац. банк України, Укр. акад. банківської справи, Харківська філія. – Х, 2003. – 102 с.

10. Азаренкова Г. Організація управління фінансовими потоками сучасного банку: стереоскопічний погляд / Г Азаренкова, Н. Лобігер // Банківська справа. – 2008. - № 4 – С. 48-63.
11. Алексеєнко М. Д. Капітал банку : питання теорії і практики: монограф. / М. Д. Алексеєнко. – К. : КНЕУ. – 2002. – 276 с.
12. Аналіз банківської діяльності: навч. посібник / за заг. ред. У. Я. Грудзевича ; Націон. Банк України. – К. : УБС НБУ, 2007. – 222 с.
13. Аналіз діяльності комерційного банку. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів за спеціальністю “Банківський менеджмент”/ За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця, А.М. Герасимовича. – Житомир: ПП “Рута”, 2001. – 384 с.
14. Банківська діяльність в Україні: проблеми, перспективи розвитку, напрями вдосконалення : наук. доповідь / за заг. ред. Б. І. Пшика; Львів. ін-т банк. справи ун-ту банк. справи НБУ. – К. : УБС НБУ, 2008. – 119 с.
15. Банківська енциклопедія / за ред А. М. Мороза – К. : Ельтон, 1993. – 335 с.
16. Банківська справа : навч. посіб. / М-во освіти і науки України. ТАНГ ; за ред. Р. І. Тиркала. – Т. : Карт-Бланш, 2001. – 318 с.
17. Банківська справа і основи митного регулювання в Україні: Навч. посібник. / Під ред. к.е.н., доцента Фразова С.М. – Суми: ВТД “Університетська книга”, 2003. – 262 с.
18. Банківський менеджмент : підручник / за ред. О. А. Кириченка, В. І. Міщенко. – К. : Знання, 2005. – 831 с.
19. Банківські операції : підручник / за ред В. І. Міщенко, Н. Слав’янської. - К. : Знання, 2006. - 727 с.
20. Банківські операції: [підручник] / [А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкіна та ін.] ; за ред. А. М. Мороза. – [3-тє вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2008. – 608 с.
21. Банківські операції: Підручник / За ред.. д.е.н., проф. О.В. Дзюблюка. – Тернопіль: Вид-во ТНЕУ «Економічна думка», 2009. – 696 с.

22. Васильченко З. М. Комерційні банки: реструктуризація та реорганізація : [монографія] / З. М. Васильченко. – К. : Кондор, 2004. – 526 с.
23. Васюренко Л. В. Ресурси комерційного банку: теоретичний та прикладний аналіз: моногр. / Л. В. Васюренко, І. М. Федосік. – Х. : ПП Яковлєва, 2003. – 88 с.
24. Васюренко О. В. Банківський менеджмент: посібник / О.В. Васюренко. – К. : Академія, 2001. – 320 с.
25. Васюренко О., Федосік І. Ресурсний потенціал комерційного банку / О.Васюренко, І. Федосік // Банківська справа. – 2002. – №1. – С. 56-59.
26. Вовчак О. Причини та наслідки впливу світової фінансової кризи на розвиток банківського і реального секторів економіки України / О. Вовчак // Вісник НБУ. – 2009. – № 9. – С. 22-25.
27. Вожжов А. Депозити до запитання у формуванні стабільної і керованої ресурсної бази банків / А. Вожжов // Вісник НБУ. – 2002. – №11 – С. 5- 7.
28. Галіцейська Ю. М. Оптимізація діяльності банківських установ щодо організації депозитних операцій / Ю. М. Галіцейська, О. Л. Малахова // Світ фінансів. – Тернопіль, 2010. – № 3. – С.18-30.
29. Галіцейська Ю. М. Ресурсна база комерційних банків: сучасний стан та можливі напрями оптимізації / Ю. М. Галіцейська // Вісник Тернопільського державного економічного університету. – 2006. – № 3. – С. 124–130.
30. Гринько О., Хохлов В. Прогнозування ресурсів банківських установ / О. Гринько, В. Хохлов // Вісник НБУ. – 2008. - № 8. – С. 30-36.
31. Дзюблюк О.В. Оптимізація формування ресурсної бази комерційних банків / О.В. Дзюблюк // Банківська справа. – 2008. – №5. – С. 43-51.
32. Долан Э. Дж. и др. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика / Пер. с англ.. В. Лукашевича и др.; Под общ. Ред.. В.Лукашевича. – М., 1996. – 448 с.
33. Іванова Н. Основні характеристики програм страхування депозитів в країнах Центральної та Східної Європи” / Н. Іванова // Формування

- ринкової економіки в Україні. – 2002. – спецвипуск 10, за ред. З.Г. Ватаманюка. – Львів: Інтереко, 2002.
- 34.Онишко С.В. Трансформація депозитної політики банків під впливом наслідків фінансової кризи / С.В. Онишко, В.М. Семко // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2011. – № 1. – С. 377-384.
- 35.Операції комерційних банків: Навч. посібник / Р. Коцовська, В. Ричаківська, Г. Табачук та ін.; Нац. банк України. Львів. банківський ін-т. – 3-е вид. – К. : Алерта ; Львів : ЛБІ НБУ, 2003. – 500 с.
- 36.Розвиток банківської системи України як основа реалізації стратегії економічного зростання: [монографія] / За ред. д.е.н., проф. О.В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2010. – 384 с.
- 37.Сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.
- 38.Шляхи підвищення ролі грошових коштів населення у формуванні ресурсної бази комерційних банків України: Наукова доповідь / Авт.кол.: З.Г. Ватаманюк, Н.В. Дорофєєва, А.М. Мороз, М.І. Савлук. – Львів: ЛБІ НБУ, 2001- 67с.
39. Сайт АТ Райфайзен Банк Аваль [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bank.aval.ua.
40. Постанова НБУ «Про додаткові заходи щодо діяльності банків»,
- 41.Постанова НБУ «Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України»